

ВІЙСЬКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ВАСИЛЯ ФИЛОНОВИЧА

Рагуліна Ю.М., студент, СумДУ, гр. Ю-41

Бурхливі революційні події 1917-1921 рр. в Україні та Росії змусили багатьох наших земляків залишити Батьківщину. Одна частина з них прилучилася до російської еміграції, друга – до української. Одним із представників української військової і політичної еміграції в Європі був колишній військовий комендант Сум і Сумського повіту періоду Директорії УНР Василь Захарович Филонович. Мета автора – окреслити основні віхи його військової діяльності.

Василь Захарович Филонович народився 15 січня 1894 р. у с. Рогізне, нині Сумського р-ну Сумської обл. Навчався спочатку у Сумському реальному училищі, потім – у Курській землемірній школі, проте не закінчив їх. Лише напередодні Першої світової війни склав екстерном іспити на звання землеміра. З початком війни був мобілізований до армії, згодом закінчив Чугуївське піхотне училище, отримавши чин прапорщика. Брав участь у бойових діях, був поранений.

Після лютневої революції 1917 р. підтримав Українську Центральну Раду. Наприкінці того ж року був призначений військовим комендантом Сум. Не залишив рідне місто і в часи Української Держави. Восени 1918 р. підтримав протигетьманське повстання Директорії. У грудні того ж року його призначили начальником оборони Сум та повіту. З початком Другої українсько-радянської війни сформував у місті військовий загін, який згодом був реформований у Сумський окремих курінь 4-го Окремого корпусу січових стрільців. У березні 1919 р. під Житомиром був тяжко поранений. Після одужання його направили у тил ворога для організації повстанського руху.

На початку 1920 р. в Одесі В. Филоновича заарештували і відправили до Новоросійська. Проте місцеві українці на Кубані допомогли йому уникнути розстрілу. Невдовзі він опинився у Грузії. Виконував окремі доручення Військової місії УНР у Тбілісі. Влітку 1920 р. за сприяння уряду Кубанської Народної Республіки дістався Криму, звідки у листопаді того ж року евакуювався до Стамбула. У січні 1921 р. переїхав до Болгарії, де виявив активність у справі

створення українських громадських організацій. Це викликало занепокоєння російської еміграції та русофільської болгарської влади. Він змушений був переїхати до Чехословаччини. Закінчив місцеву Вищу технічну школу, брав активну участь у громадському житті еміграції, обирався до керівних органів низки українських військових організацій, видавав журнал «Гуртуймося», був членом управи Союзу українських журналістів і письменників на чужині.

У 1937 р. В. Филонович, виконуючи обов'язки представника військового міністра УНР на Балканах і в Туреччині, переїхав до Болгарії, а наступного року – на Закарпаття. Після проголошення 15 березня 1939 р. Карпатської України встав на її захист проти угорської агресії, очоливши Штаб Оборони Карпатської України. 17 березня потрапив до угорського концентраційного табору. Після звільнення жив у Словаччині. Про його життєвий шлях у роки Другої світової війни та післявоєнний період майже нічого невідомо.

У 1951 р. В. Филонович разом з дружиною Веронікою та сином Василем переїхав до США. Брав активну участь у громадському житті української еміграції, очолював низку українських ветеранських організацій. Уряд УНР в еміграції присвоїв йому звання генерал-хорунжого, у 1973-1978 рр. був військовим міністром УНР в екзилі.

Помер Василь Захарович Филонович 3 червня 1987 р. у Міннеаполісі. Похований на цвинтарі у Сейнт Полі.

Керівник: Власенко В.М.

1. Василь Филонович. Березневі дні Карпатської України. – Суми: ФОП Наталуха А.С., 2009. – 100 с.
2. Власенко В. М. «Тут повстали нові Карпатські Крути» (до біографії автора спогадів «Березневі дні Карпатської України» Василя Филоновича) / В.М. Власенко // Сумський історико-архівний журнал. – 2009. – № VI-VII. – С.141-148.
3. Власенко В. До громадсько-політичної діяльності Василя Филоновича у Болгарії у 1921-1922 рр. / В. Власенко. // Київська старовина. – 2010. – №6. – С. 97-115.
4. Власенко В. М. «Не може бути українцем той, хто не самостійник» (Тема малої батьківщини в листуванні В.Филоновича із земляками) / В.М. Власенко. // Сумський історико-архівний журнал. – 2012. – № XVI-XVII. – С. 26-44.